

MLADI ZA NAPREDEK MARIBORA 2019

"36. SREČANJE"

KNJIŽNICA: PEKEL ALI RAJ?

Psihologija in pedagogika
raziskovalna naloga

Avtor: ANA KREN, IVA TURČIN

Mentor: NATALIJA CARMONA, BARBARA KOKEC

Šola: OŠ PREŽIHOVEGA VORANCA MARIBOR

Število točk: 149/ 170

Mesto: 3

Priznanje: srebrno

Maribor, februar 2019

ZAHVALA

Radi bi se zahvalili mentoricama, da sta naju vodili skozi celotno raziskovalno nalogo. Zahvaljujemo se tudi učiteljem, ki so nama dovolili izostati od pouka v času pisanja in nama dali možnost razlage v primeru nerazumevanja. Prav tako bi se radi zahvalili gospe knjižničarki, ki si je vzela čas in rešila intervju, ki je bil zelo pomemben del najine raziskovalne naloge. Posebna zahvala gre tudi vsem učencem in njihovim staršem, ki so dovolili, da sodelujejo v anketi.

KAZALO VSEBINE

1. Vsebina

POVZETEK.....	5
2. UVOD	6
3. MOTNJE BRANJA IN PISANJA.....	7
3. 1. Vzroki za disleksijo.....	7
3. 2. Težave učencev.....	8
3. 3. Prilagoditve v šoli.....	9
4. SMERNICE ZA BOLJŠE POČUTJE V KNJIŽNICI	12
4. 1. Moj osebni knjižničar	12
4. 2. Prijetno okolje.....	13
4. 3. Gradivo za učence z bralnimi težavami	14
4. 4. Informacijska tehnologija	16
5. ANALIZA TRENUTNEGA STANJA V ŠOLSKI KNJIŽNICI IN PRIPOROČILA	18
6. ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA MED UČENCI	20
7. INTERVJU S KNJIŽNIČARKO	28
8. DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	30
9. SKLEP.....	31
10. ZAKLJUČEK	34
11. PRILOGE	35
12. VIRI IN LITERATURA.....	36

KAZALO GRAFIKONOV

Graf 1: Pogostost obiska v šolski knjižnici	21
Graf 2: Prikaz samostojnega učenja iz šolskih učbenikov in delovnih zvezkov.	22
Graf 3: Uporaba zvočnih knjig med anketiranimi učenci	23
Graf 4: Grafični prikaz mnenja otrok ali so prikrajšani za knjige z zanimivo vsebino.	24
Graf 5: Grafični prikaz mnenja otrok o tem, ali je knjižnica kraj, kjer se lahko sprostiš.....	25
Graf 6: Grafični prikaz odgovorov otrok, ali samostojno najdejo željeno knjigo.	26
Graf 7: Grafični prikaz odgovorov otrok, ali vedno preberejo knjigo, ki si jo izposodijo.	27

KAZALO SLIK

Slika 1: Knjižne police.	Slika 2: Miren kotiček v knjižnici.	18
Slika 3: Šolska knjižnica.	Slika 4: Knjižna polica za najmlajše.	19

POVZETEK

Disleksija je zapleteno nevrološko stanje, ki je prirojeno. V šolskem prostoru je opredeljena kot specifična učna težava in prizadene okoli 8% ljudi. Težave pri učencih z disleksijo se pojavljajo od lažjih do težjih, težave po navadi zaobjamejo več področij in niso vezane samo na branje in pisanje v domačem in tujem jeziku.

V času našega bivanja na šoli smo se velikokrat vprašale, kako se učenci z motnjami branja spopadajo s svojimi težavami. Pomislile smo na našo šolsko knjižnico in si postavile vprašanje ali je primerno opremljena za učence, ki imajo lahko večji odpor do branja. Zato smo si letos zadale nalogo, da poskusimo šolsko knjižnico izpopolniti, tako da bo prijaznejša učencem z motnjo branja in seveda tudi drugim učencem.

Teoretična spoznanja bomo podprle z naslednjimi metodami raziskovanja: opazovanje, sestava anketnega vprašalnika in izvedba ankete med učenci, analiza stanja pri šolski knjižničarki in intervju s knjižničarko.

Ključni pojmi: disleksija, težave učencev z disleksijo, knjižnica, knjige.

2. UVOD

V raziskovalni nalogi smo se podrobneje seznanjale z disleksijo in težavami, s katerimi se ti otroci spopadajo. Raziskale smo, kaj je disleksija, kakšne težave prinaša otrokom in kakšne oblike pomoči potrebujejo. Teoretična spoznanja smo pridobivale v strokovni literaturi, člankih in na spletnih straneh, teoretična dejstva smo podkrepile tudi z izkušnjami otrok z disleksijo na naši šoli.

Zastavile smo si naslednje cilje:

- spoznati disleksijo in njene značilnosti,
- spoznati, s katerimi šolskimi težavami se spopadajo otroci z disleksijo na šoli,
- raziskati, kakšne oblike pomoči se že nudijo na naši šoli učencem z disleksijo,
- ugotoviti, kako je šolska knjižnica prilagojena učencem z disleksijo in
- prilagoditi šolsko knjižnico tako, da bo prijaznejša za otroke z disleksijo.

Da bi raziskali ali najine hipoteze držijo, sva opravili poskus med najinimi vrstniki, izvedli sva anketo in intervju z odraslo osebo.

Zastavili sva si naslednje hipoteze:

Hipoteza 1: Otroci s težavami pri branju lažje obdelujejo gradivo, prilagojeno učencem z motnjo branja.

Hipoteza 2: Otroci s težavami pri branju redko obiskujejo šolsko knjižnico.

Hipoteza 3: Šolska knjižnica je pomanjkljivo opremljena za otroke s težavami pri branju.

3. MOTNJE BRANJA IN PISANJA

Disleksija je stanje, pri katerem ima oseba težave z branjem, pisanjem in črkovanjem, ne glede na sposobnosti, torej ne razvije zmožnosti samodejnega prepoznavanja posameznih besed. Pri posamezniku z disleksijo so moteni procesi predelovanja jezikovnih informacij. To povzroča težave pri prepoznavanju posameznih glasov in težave s sintetiziranjem, analiziranjem ter odstranjevanjem glasov in drugih enot govornega toka. Disleksija ni posledica pomanjkanja motivacije, različnih senzornih okvar, nevzpodbudnega otrokovega okolja ali česa podobnega, lahko pa se pojavljajo skupaj z naštetimi dejavniki. Čeprav je disleksija vseživljenjska težava, se posamezniki uspešno spopadajo z njo. (Kesič Dimic, 2010, str. 41.)

Preden lahko rečemo, da govorimo o disleksiji je treba izključiti:

- grobo okvarjenost ali bolezenska prizadetost osrednjega živčnega sestava,
- slabovidnost, naglušnost ali drugačno prizadetost čutil (zlasti vid in sluh),
- podnormalna inteligentnost,
- pomanjkljiv ali neprimeren pouk,
- oviranost pri učenju doma ali preprosto nedelo

Nekateri strokovnjaki menijo, da so tudi med mejno inteligentnimi in podnormalno inteligentnimi otroci takšni s specifičnimi motnjami v branju in pisanju. Treba je priznati, da to vprašanje še ni dokončno razčiščeno. Razlikovanje med specifičnimi motnjami v branju in pisanju ter drugimi vrstami težav z branjem in pisanjem je pomembno tako s teoretičnega kot praktičnega vidika; različno oviranim otrokom je namreč potrebna bistveno različna pomoč. (Prav tam.)

3. 1. Vzroki za disleksijo

Takoj je treba poudariti, da disleksija ni vzrok napačne vzgoje. Natančni vzroki niso znani, obstaja pa veliko različnih teorij in raziskav. Raziskave so pokazale, da ima veliko otrok z disleksijo starše, ki so sami imeli ali še imajo podobne težave (kar seveda ni pravilo za vse primere). Pokazalo se je, da imajo osebe z disleksijo področje v možganih, ki je namenjena zaznavi gibajočih se objektov, manjše od drugih. Z

uporabo EEG se je med branjem pokazala povečana možganska aktivnost desne hemisfere (ki ni zadolžena za jezikovno področje), medtem ko se pri običajnih bralcih kaže povečana aktivnost leve hemisfere (ki je zadolžena za jezikovno področje). Ker desna hemisfera ni zadolžena za jezikovno področje, morajo dislektiki pri takem delu dosti bolj garati, zato postanejo izčrpani. (Kesič Dimic, 2010, str.43)

Le malo ljudi z disleksijo ima vse značilne znake motnje. Med nekatere najpomembnejše spadajo:

- težave pri zavedanju glasov v besedah, vrstnega reda glasov, rim ali zaporedij zlogov;
 - težave pri prepoznavanju besed, predvsem posameznih besed;
 - težave pri priklicu črk in pravilnem zapisovanju (pravopis);
 - težave z vrstnim redom glasov, črk, števk ali besed pri branju ali pisanju;
 - težave z bralnim razumevanjem;
 - težave pri izražanju misli v pisni obliki;
 - zaostanek v razvoju govora in jezika;
 - težave pri orientaciji v prostoru in času (zmeda v uporabi pojmov, kot so desno, levo, spodaj, zgoraj, zgodaj, pozno, meseci, dnevi itd.);
 - težave pri pisanju (oblika in hitrost pisanja);
 - težave pri matematiki, ki so pogosto povezane z rabo pravilnega zaporedja korakov (stopenj), smeri (orientacije) ali matematičnega jezika;
 - podobne težave pri sorodnikih.
- (Koncept dela, 2008, str. 42.)

3. 2. Težave učencev

Zgoraj opisane značilne težave so notranje pogojene in so posledica kognitivnih¹ motenj (primanjkljajev), zato se pojavljajo kljub ustreznim umskim sposobnostim in ustreznih spodbudah okolja. Otrok se zaradi značilnih bioloških posebnosti, ki ovirajo predelovanje jezikovne informacije učijo na drugačen način. Najpogosteje se pri

¹ Spoznavnih (Pridobljeno 5. 12. 2018 na <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.)

učencih z bralno-napisovalnimi motnjami izpostavljajo naslednje motnje v procesih spoznavanja, ki ovirajo učinkovito branje in pisanje:

- a) težave v kratkotrajnem ali delovnem pomnjenju (težave pri ohranjevanju zaporedij informacij v kratkotrajnem spominu), ki ovirajo pomnjenje pravilnega zaporedja glasov, črk ali besed, pa tudi razumevanje in pomnjenje prebranega in upoštevanje navodil;
- b) težave v poimenovanju (barv, simbolov, predmetov) in težave pri manipuliranju nekaterih abstraktnih pojmov (levo/desno, enot merjenja, kemičnih formul ipd.), ki ovirajo izkazovanje znanja in hitro, tekoče izvajanje veščin branja in pisanja; saj učenec ne more takoj prebrati, povedati ali napisati točnega izraza (dejstva, podatki);
- c) primanjkljaji v zaznavanju časa in počasen tempo odzivanja otežujejo izkazovanje znanja v danih časovnih okvirih in ovirajo učinkovitost šolskega dela tudi ob velikem dodatnem trudu.

Prevladovanje razmišljanja v slikah pomeni oviro v okoliščinah, ko je treba to razmišljanje verbalno posredovati, saj je potrebno dodatno preverjanje notranjih slik v besede. Učenec z disleksijo skuša bolj ali manj uspešno ubesediti svoje notranje slike in ob težavah z ohranjevanjem pravilnega zaporedja v delovnem spominu je ob enakem znanju v mnogo slabšem položaju kot učenec, ki razmišlja verbalno in mu dobro mehanično pomnjenje dovoljuje neposredno posredovanje dolgih besednih verig. (Koncept dela, 2008, str. 42-43.)

3. 3. Prilagoditve v šoli

Pri načrtovanju pomoči je najučinkoviteje kombiniranje različnih pristopov glede na izstopajoče značilnosti in potrebe posameznika. Za uspešen dolgotrajen izid pa je posebno pomembno, da učenca za branje najprej spodbudimo in opogumimo, tako da se preusmeri od ukvarjanja z negativnimi čustvi o branju in od izogibanja branja k sprejemanju in spoprijemanju težav pri branju ter iskanju načinov boljšega obvladovanja le-tega. V procesu poučevanja in pomoči je zato pomembno upoštevati naslednja priporočila:

- **Uporabljata naj se veččutno (multisenzorno) poučevanje in učenje.** Med treniranjem in razvijanjem šibkih poti so za podporo uporabljajo močni prenosniki sprejemanja ali posredovanje informacij. Gradivo, posredovano s pomočjo več čutov, se tudi bolje ohrani v spominu, kar je še posebej pomembno glede na težave v delovnem pomnjenju pri učencih z disleksijo.
- **Poučevanje in učenje naj bosta dobro strukturirana.** Poučevanje in učenje naj bosta skrbno organizirana in naj potekata po korakih. Razdelitev na sestavine in pravilno zaporedje poučevanja posameznih sestavin veščin branja in pisanja je za učence s težavami predelovanja in pomnjenja vrstnega reda ter počasne avtomatizacije odločilnega pomena.
- **Poučevanje in učenje naj potekata temeljito.** Težave pri avtomatizaciji terjajo mnogo več časa za vaje in urjenje ter več različnih oblik vaj in urjenja. Za dobro utrjevanje je treba nameniti dovolj časa.
- **Uporabljamo metode aktivnega učenja in upoštevajmo učenčeve interese.**
- **Spodbujajmo učenčevo samospoštovanje in pozitivno doživljanje sebe kot bralca.** Učencu je treba pomagati, da obvlada občutke tesnobe in nemoči, ki vodijo v izogibanje situacijam, povezanim z branjem in pisanjem. V situacijah nizkega samospoštovanja se prizadevanja usmerjajo predvsem v ohranjanje samospoštovanja in notranjega ravnovesja.
- **Spodbujajmo in razvijajmo učenčevo usmerjenost v spoprijemanje s težavami in njihovo reševanje, v napredovanje.** Energijo je treba preusmeriti v obvladovanje težav in razvijanje strategij za postopno doseganje ciljev in napredovanje.
- **Upoštevamo učenčeva močna področja.** Učenci s specifičnimi bralno-napisovalnimi težavami so zelo raznovrstna skupina otrok, ki se razlikujejo po stopnji in naravi oviranosti pa tudi v zmožnostih na različnih drugih področjih in osebnostih lastnostih. Nekateri učenci z disleksijo imajo zelo dobre zmožnosti vizualnega mišljenja (razmišljanja v slikah) in vidno-prostorskega predstavljanja. Omenjena močna področja omogočajo dobro uspešnost in pomenijo prednost na številnih poklicnih področjih (arhitektura, kulinarika, računalništvo, mehanika ipd.).
- **Skupaj z učencem in njegovimi starši odkrivajmo in razvijajmo različne oblike kompenzacije.** V šolskih razmerah običajno poteka pomoč s kompenzacijo težav z različnimi oblikami individualne učne pomoči (tutorstva) in s prilagoditvami

poučevanja, kot so npr. podaljšanje časa ali zmanjšanje določenih obremenitev. Kompenzacija otroku in mladostniku s specifičnimi motnjami branja omogoča, da z zunanjo pomočjo napreduje, vendar pa se njegove možnosti samostojnega doseganja ciljev omejene.

- **Spodbujanje, razvijanje, urjenje šibkih področij, korekcija primanjkljajev.** Z razvijanjem in urjenjem učenčevih šibkih področij, odpravljanjem primanjkljajev zmanjšamo njegovo notranjo oviranost in mu tako pomagamo, da je pri delu bolj neodvisen, da se do šolskih uspehov dokoplje čim bolj samostojno. Kompenzacija² omogoča učencu šolsko uspešnost in napredovanje v znanju, dokler ne razvije potrebnih veščin branja in pisanja. Spodbujanje in odpravljanje šibkih področij pa omogoča dolgoročno samostojnost pri učenju.
- **Razvijanje dolgoročnih veščin, spoznanj in prepričanj, ki učenca vodijo k uspešnemu premagovanju težav.** Te veščine, spoznanja in prepričanja so: vztrajnost, iznajdljivost, poznavanje svojih šibkih področij, poznavanje svojih šibkih področij, poznavanje svojih močnih področij, zmožnost za timsko sodelovanje ter izurjenost v uporabi v različnih tehnologij in oblik podpore.

Kognitivne primanjkljaje, za specifične bralno-napisovalne težave, imajo otroci že od rojstva, vendar pa posameznika v različnih obdobjih različno ovirajo. Čeprav ljudje z disleksijo z različnimi kompenzacijskimi tehnikami in aktiviranjem drugih področij usvojijo veščine pismenosti do stopnje, ki jim ob različnih prilagoditvah omogoča šolsko delo, nekatere šibkosti ostajajo tudi v odrasli dobi. (Koncept dela, 2008, str. 43-44.)

Disleksija se pojavlja tako pri otrocih kod tudi pri odraslih, vendar ni vedno ovira. O disleksiji je razvitih veliko teorij, vendar vse niso resnične, zato moramo najprej preveriti dejstva. Večina ljudi ve, da gre pri disleksiji predvsem za izpuščanje črk in zrcaljenje besede, zato imajo tisti ljudje večinoma težave z branjem in pisanjem. Branje je pretvarjanje grafičnih enot (črk) v sestavljene grafične enote, zato torej branje poteka normalno takrat, kadar se pravilno vzpostavi obdelava dveh tipov informacij (vizualni, grafični). Ljudje z takimi težavami se seveda z različnimi nalogami trudijo, da bi težavo odpravili, največkrat z nalogami, ki mu krepijo analitično procesiranje (razgradnja informacij, avto - a-v-t-o) in spoj fonemov (izgovorjava, a-u, a-u-t-o). Ljudje

² Nadomestitev (Pridobljeno 5. 12. 2018 na <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>).

se z disleksijo že rodijo in si ne morejo pomagati, torej je to razvojna motnja, ki onemogoči vzpostavitev določenih organizmov potrebnih za branje. Lahko jim pomagamo tako, da se jim prilagodimo glede na izbor vsebine, ker pa imajo ljudje, ki imajo disleksijo težavo tudi z vizualnim sistemom, ki je odgovoren za kontrolo očesnih gibov, je pomembno tudi, da se vsebina, ki te bralce zanima, piše dovolj razločno. Seveda pa so tudi takšni otroci z disleksijo, ki jih težava z vizualnim sistemom ne ovira, zato moramo preden se jim začnemo prilagajati, najprej testirati. Najpogosteje jih testirajo z testom Dunlop, pri tem testu osebi najprej pokažejo dve sličici, v obeh slikah je predstavljena ena in ista hiša, na eni sliki je majhno drevo postavljeno na eni strani hišnih vrat, v drugi sliki je postavljeno veliko na drevo na drugi strani vrat. Obe sliki sta narisani tako, da so vrata na sredini vidnega polja, nato začnejo slike počasi oddaljevati (ena slika se premika v levo, druga pa v desno) vse dokler vergenčni gibi ne morejo več obdržati obeh slik spojenih v eno samo. Na tej točki se bo osebi zazdelo, da se je eno izmed dreves premaknilo. Drevo, ki se ni premaknilo je stabilna slika. Test ima več zaporednih poskusov. Ugotoviti morajo katera slika je stabilna. Na podlagi teh testov poskušajo to izvesti še enkrat, tokrat tako, da si pokrijejo eno izmed oči (običajno levo). (Erjavec, 2011, 69-70.)

4. SMERNICE ZA BOLJŠE POČUTJE V KNJIŽNICI

4.1. Moj osebni knjižničar

Knjižnični delavci s čutom za uporabnike s posebnimi potrebami vedelo, da oseba z disleksijo, ki prvič obišče knjižnico, ne bo samostojno, brez posebne pomoči, našla, kar išče.

Za osebo z disleksijo bi bilo zelo koristno, če bi imela svojega osebnega knjižničarja, strokovnjaka, ki bi dobro poznal različne težave pri branju in tudi ustrezno gradivo za to skupino bralcev. Takšen knjižničar bi moral znati odgovoriti tudi na povsem praktična vprašanja, ki so povezana s to motnjo, npr. »Kje bi se lahko naučil bolje brati?« in »Ali je v kraju, kjer živim, kakšno društvo za osebe z disleksijo?«

Rezultat takega sodelovanja bi lahko bila brošura z informacijami o disleksiji in uradne ure za učitelje in starše za seznanjanje s knjižničnim gradivom in storitvami za uporabnike z bralnimi težavami.

Knjižnična služba za starše otrok z disleksijo in za odrasle z disleksijo bi morala omogočati srečevanja s predstavniki lokalnega društva za disleksijo in lokalnih šolskih oblasti. Knjižnica mora zagotoviti poseben ločen prostor za takšna srečanja.

Za starše otrok z disleksijo ali odrasle z disleksijo predstavlja knjižnica »nevturalen prostor«. Izkušnje so pokazale, da si osebe, ki prihajajo na takšne sestanke, izmenjajo koristne informacije in se veselijo druženja z drugimi ljudmi s podobnimi težavami (Skat Nielsen in Irval, 2007, str. 14.).

4. 2. Prijetno okolje

Zelo pomembno je, da je gradivo za osebe z bralnimi težavami dostopno v osrednjem delu knjižnice, da ga lahko uporabniki s posebnimi potrebami opazijo takoj, ko vstopijo v knjižnico. Ljudje, ki niso navajeni obiskovati knjižnico, morajo imeti možnost, da najdejo »svoje« gradivo brez spraševanja, s čimer bi utegnili »razkriti« svoje težave. Oznake morajo biti postavljene jasno, tako kot povsod drugje v knjižnici. Zelo priporočljivo je, da so na oznakah piktogrami (besedilo, ponazorjeno s slikami), ki so koristni tudi za ostale uporabnike. Barvna črta na tleh, ki vodi do ustreznega gradiva, je koristna za osebe z bralnimi težavami kot tudi za slabovidne uporabnike.

Del prostora, namenjenega slabšim bralcem, naj bo privlačno oblikovan in opremljen s sedeži. Zagotoviti je potrebno kasetofon ali CD predvajalnik za lažje izbiranje zvočnih knjig. V tem predelu naj bodo na voljo tudi računalniki in ostali tehnični pripomočki.

Ta način opreme se lahko uporabi v velikih in majhnih knjižnicah. Knjižnica ne potrebuje veliko finančnih sredstev za ustvarjanje »oaze« za slabše bralce. Najpomembnejši dejavnik je pravilen odnos. (Prav tam, str. 14-15.)

4. 3. Gradivo za učence z bralnimi težavami

Lažje berljivo gradivo

Knjige, prirejene za lažje branje, so opisane v publikaciji IFLA »Smernice za lažje berljivo gradivo« (Guidelines for Easy-to-Read Materials, 1997). Obstajata dve skupini takšnih knjig:

1. priredbe obstoječih knjig;
2. knjige, napisane posebej za osebe z bralnimi težavami.

Nekatere knjige, prirejene za lažje branje, spremlja isto besedilo, posneto na trak. Bralec lahko tako poslušča posnetek in sledi besedilu v tiskani knjigi. To je zelo dober način za boljše razumevanje prebranega.

Osebe z disleksijo pripadajo tisti skupini ljudi, ki jim lahko knjige, prirejene za lažje branje, zelo koristijo. (Prav tam, str. 16.)

Priporočila za lažje berljivo gradivo:

- Ustrezna velikost pisave 14-18 pt.
- Neserifna oblika pisave (pisava brez »repkov«): Calibri, Tahoma, Arial, Comic Sans.
- Ustrezna barva podlage: rjavkasta, rumenkasta, zelenkasta, modrikasta, bež papir oz. podlage ustrezne pastelne barve.
- Ustrezen papir: mat, nebleščeč in neprosojen papir.

Metoda petih prstov

V literaturi sva zasledili tudi metodo, petih prstov. Po tej metodi lahko otroci sami izberejo knjige, ki so zanje primerne. Pri tem ima pomembno vlogo šolski knjižničar, ki otrokom pokaže, kako v množici knjig najti takšno, ki mu glede na težavnostno stopnjo ustreza. Po tej metodi otroku s pomočjo določanja števila neznanih besed na eni strani besedila pomaga ugotoviti primernost knjige.

Koraki metode:

1. Izberi knjigo, ki ti je všeč. Odpri jo na sredini. Poskusi najti stran brez ilustracij oziroma slik.
2. Začni brati na vrhu. Nadaljuj z branjem, dokler ne prideš do besede, ki je ne poznaš.
3. Postavi svoj mezinček na to neznano besedo.

4. Nadaljuj z branjem. Vsakič, ko prideš do besede, ki je ne poznaš, postavi nanjo naslednji prst.
5. Če ti zmanjka prstov, še preden prideš do konca strani, je knjiga pretežka za samostojno branje. Če nisi porabil nobenega prsta, je knjiga zate verjetno preveč enostavna. Če si porabil manj kot pet ali več kot en ali dva prsta, ko si prebral celo stran, je knjiga zate primerna, saj ti bo pomagala, da postaneš bolj spreten bralec.

Sposobnost samostojnega izbiranja knjig je posebej pomembna za otroke težavami pri branju. Le-ti največkrat izberejo knjige, ki jih že dobro poznajo in so zato za njih prelahke. (Bizjak, 2012, str. 203.)

Zvočne knjige

Poslušanje dobro posnete knjige zelo koristi osebam z disleksijo. »Branje s poslušanjem« jim omogoča dostop do istega gradiva kot ga uporabljajo tisti, ki »berejo z gledanjem«.

Zvočne knjige na trakovih, kasetah ali novih digitalnih medijih izdelujejo komercialne založbe ali knjižnice za slepe. Zakoni o avtorskih pravicah, ki se nanašajo na izdelavo zvočnih knjig, se razlikujejo od države do države. Zelo pomembno je, da ti zakoni osebam z disleksijo omogočajo dostop do zvočnih knjig, ki so bile izdelane večinoma za slepe in slabovidne. V vsaki državi morajo splošne knjižnice sodelovati s knjižnicami za slepe in slabovidne, da zagotovijo dostop do zvočnih knjig za vse, ki jih potrebujejo.

Zvočne knjige na novih digitalnih medijih, ki počasi nadomeščajo stare na kasetah, imajo dosti boljši sistem za iskanje, ki omogoča hitrejše iskanje določenega poglavja ali strani in vstavljanje knjižnega zaznamka. Ta tehnologija bo s pomočjo zvočnih knjig olajšala tudi učenje.

Posebna vrsta zvočnih knjig ima dve do tri različne hitrosti za predvajanje; še posebej koristna je za izboljšanje razumevanja prebranega. Bralec posluša besedilo v njemu primerni hitrosti in tako lažje sledi besedilu v tiskani knjigi. Takšne zvočne knjige izdelujejo za otroke in za odrasle.

V številnih šolah se danes zvočne knjige uporabljajo za učenje branja. V Skandinaviji šole in knjižnice sodelujejo v okviru programov, kjer se uporabljajo zvočne knjige skupaj s tiskanimi knjigami. Otroci si lahko zvočne knjige izposodijo tudi za branje za razvedrilo. Te storitve so zelo priljubljene. (Prav tam, str. 16.)

Revije, letaki in brošure

Ljudje z bralnimi težavami potrebujejo poleg knjig tudi dostop do informacij v drugih oblikah, npr. zvočne revije, ki vsebujejo tekoče informacije o svetovnih dogodkih, znanosti, medicini, umetnosti in različnih vsakodnevnih temah. Posnete revije so lahko dostopne preko knjižnic za slepe. Knjižnično osebje mora obvestiti ljudi z disleksijo o obstoju in dostopnosti tega gradiva.

Tudi letaki in brošure – npr. vladnih ali drugih javnih služb – morajo biti dostopni na trakovih. Zvočna oblika omogoča osebam z bralnimi težavami enakopraven dostop do informacij, ki jim lahko bistveno spremenijo življenje. (Prav tam, str. 17.)

Bralne storitve

Za osebe z bralnimi težavami lahko predstavlja branje osebnih pisem in drugih dokumentov velik problem. Knjižnica lahko ponudi svojim uporabnikom z disleksijo pomoč pri branju. Uporabniki lahko dokumente prinesejo v knjižnico osebno ali pa jih pošljejo po pošti, nato pa jih v knjižnici presnamejo na trak. Možno je tudi, da knjižnica besedilo preslika na računalnik, kjer ga uporabnik lahko prebere s pomočjo programa za sintezo govora. (Prav tam, str. 17.)

Videogradivo z lažje berljivimi podnaslovi

Video gradivo je zelo koristno za osebe z bralnimi težavami. Vendar pa v državah, kjer filmi niso sinhronizirani, ampak podnaslovljeni, osebe z bralnimi težavami pogosto težko sledijo zgodbi zaradi zahtevnega pogovornega jezika. Na Danskem so izdelali posebne različice številnih celovečernih filmov s podnapisi, ki so prirejeni za lažje branje – to pa ne pomeni, da je film za gledalca zato manj zanimiv. (Prav tam, str. 17.)

4. 4. Informacijska tehnologija

Uporaba multimedijskih računalnikov s slikami, zvokom in besedilom je nov in privlačen način učenja za osebe z bralnimi težavami. Ti računalniki pa so lahko hkrati

tudi velik problem, ker je potrebno za pridobitev določenega podatka pravilno vpisati besede.

Danes je na voljo različna programska oprema za preverjanje črkovanja in slovnice, ki je še posebej namenjena osebam z disleksijo. Knjižnica lahko kupi katerega od teh programov in staršem, učencem in učiteljem prikaže njihovo uporabnost. Računalnik mora biti v ločenem prostoru knjižnice, da je zagotovljena zasebnost. Knjižnično osebje mora nuditi tudi pomoč, če je to potrebno.

Za zagotavljanje enakopravnega dostopa do interneta in elektronskih podatkovnih zbirk, naj knjižnica opremi nekatere računalnike tudi s programi za sintezo govora in/ali povečavo besedila. Če so urejevalniki besedila na voljo vsem uporabnikom knjižnice, mora biti za osebe s težavami pri branju in črkovanju zagotovljena posebna inačica, ki omogoča prepoznavanje glasu. Spletna stran knjižnice naj bo lahko berljiva, s preprosto in jasno obliko, tako da bo dostopna za vse skupine uporabnikov.

Kadar knjižnica opremlja računalnike s programi za uporabnike s težavami pri branju in črkovanju, je zelo pomembno, da tesno sodeluje s šolami in andragošskimi centri. Hiter razvoj pomožne tehnologije in programske opreme za ciljne skupine kaže, da bodo osebe z bralnimi težavami kmalu imele na voljo še več orodij.

(Prav tam, str. 18.)

5. ANALIZA TRENUTNEGA STANJA V ŠOLSKI KNJIŽNICI IN PRIPOROČILA

Po pregledu literature sva obiskali šolsko knjižnico. Poskusili sva zajeti vse vidike, ki vplivajo na to, da je knjižnica prostor kamor učenci, ki težje in neradi berejo, radi zahajajo.

- Knjige niso dovolj vidne in jih brez pomoči knjižničarke s težavo opazijo. Prav tako bi morale biti te knjige ločene od drugih, da bi bil dostop lažji in hitrejši. Knjige bi morale biti razdeljene po temah, ki bi jih označili z ilustracijo.
- V knjižnici je dovolj naravne svetlobe.
- Prostor, kjer bi se nahajal bralni kotiček imamo, vendar ni opremljen z zvočnimi knjigami ali knjigami, ki so primerne za učence z disleksijo, fotelj ni dovolj udoben in nima blazin, barve niso dovolj sproščujoče in ne delujejo vzpodbudno.
- Premalo je knjig z mladinsko vsebino za učence z disleksijo.
- Knjižne police niso opremljene tako, da bi učenci brez večjih težav našli želeno knjigo.

Slika 1: Knjižne police.

Slika 2: Miren kotiček v knjižnici.

Slika 3: Šolska knjižnica.

Slika 4: Knjižna polica za najmlajše.

Po pregledu smernic za šolsko knjižnico predlagava naslednje:

- Kotichek opremljen s knjigami, ki sledijo priporočilom lažje berljivih gradiv.
- Knjige oziroma knjižne police naj bodo označene s piktogrami, da se bodo v knjižnici učenci znašli bolj samostojno.
- Opremiti kotichek, ki bi omogočal zbranost in umirjenost. Kotichek bi lahko bil opremljen z računalniki, zvočnimi knjigami ter revijami, moral bi imeti primerno sedišče (fotelj, blazine...). Imeti bi moral tudi naravno svetlobo, ki jo lahko pridobimo z velikimi okni,
- Objavljen seznam z knjigami, ki so lažje berljive, sem je potrebno vključiti literaturo za otroke in mladostnike. Takšen seznam bi se redno dopolnjeval, za kar bi lahko skrbeli določeni učenci.
- Na vidnem mestu zapisani koraki kako izbrati primerno knjigo za branje.

6. ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA MED UČENCI

6. 1. Raziskovalne metode

Pri raziskovalnem delu sva uporabili različne metode, najprej sva si zastavili raziskovalno vprašanje, nato sva preučili vire in literaturo. S pomočjo teorije sva si postavili hipoteze, na podlagi njih sva izvedli anketo. Izvedli sva tudi intervju s knjižničarko.

6. 2. Raziskovalni vzorec

Raziskava temelji na neslučajnostnem vzorcu učencev drugega do devetega razreda osnovne šole. Udeleženci so bili stari med 7 in 15 let. Tem istim učencem sva razdelili anketni vprašalnik, ki nama je omogočal vpogled v mnenje otrok o šolski knjižnici in gradivu v njej. Anketiranih je bilo 18 učencev s težavami pri branju. Učence sva izbrali s pomočjo šolske pedagoginje in specialne pedagoginje, ki delata s temi otroki in sta seznanjeni z njihovimi težavami. Med anketiranimi je bilo 5 deklet in 13 fantov.

V spodnji razpredelnici je razvidna starost anketiranih učencev.

starost	število
7-9	1
10-12	12
13-15	5

6. 3. Postopki zbiranja podatkov

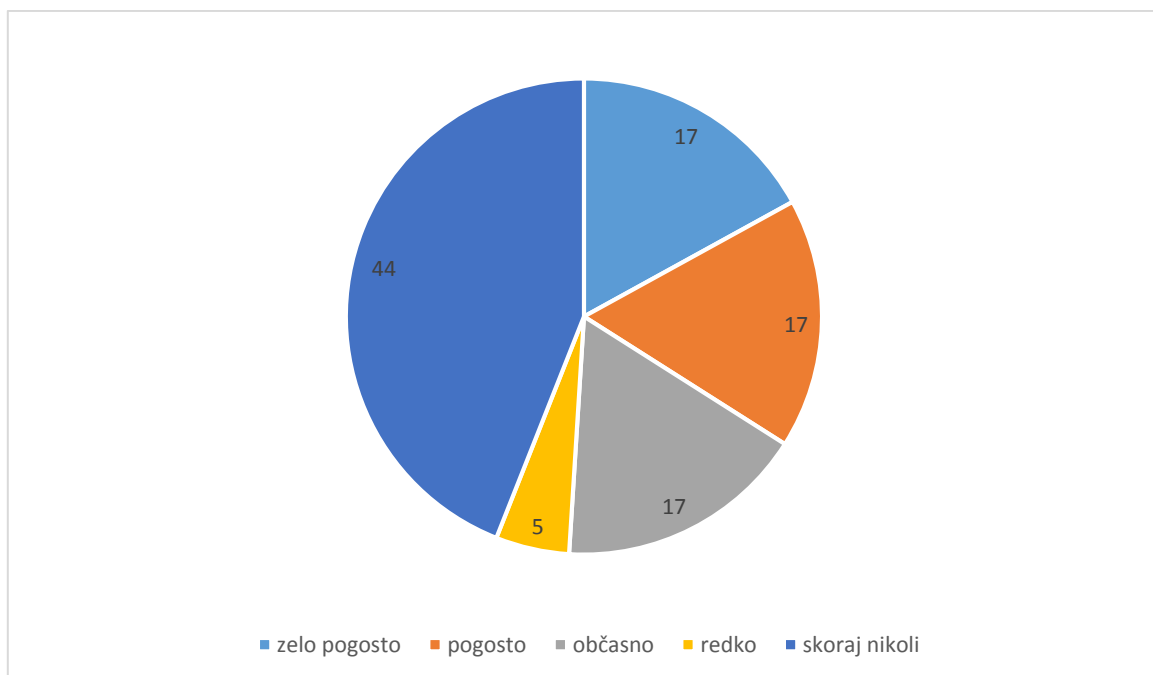
Po postavitvi hipotez vsa pripravili anketo, da bi videli, kaj učenci s težavami pri branju menijo o šolski knjižnici. Učencem sva razdelili sporočila za starše, tako da so bili s tem seznanjeni. S soglasjem staršev, sva učence anketirali. Učence sva anketirali v manjših skupinah ali individualno. Mlajšim otrokom sva vprašanja in odgovore prebrali.

6. 4. Značilnosti vprašalnika

Vprašalnik vsebuje 8 vprašanj, od katerih je 7 zaprtega tipa in eden je odprtega tipa. Pri vprašanjih zaprtega tipa so anketiranci imeli že vnaprej določene trditve. Za takšen vprašalnik sva se odločili, ker so nanj odgovarjali tudi učenci nižjih razredov. Podatke sva prikazali tabelarično, najprej so bile izračunane absolutne vrednosti, nato pa odstotki, s pomočjo katerih sva izdelali grafe.

6. 5. Analiza in obdelava podatkov

Graf 1: Pogostost obiska v šolski knjižnici.

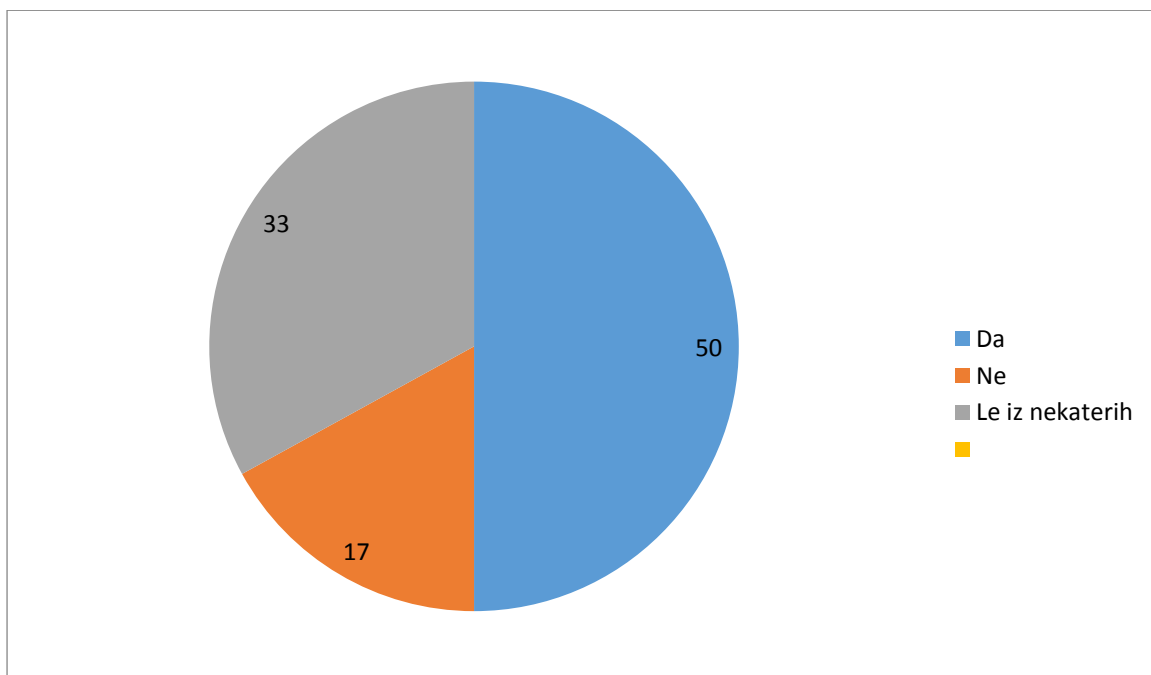

Iz grafa je jasno razvidno, da 34% učencev s težavami pri branju knjižnico obiskuje zelo pogosto ali pogosto, 66% učencev s težavami pri branju pa knjižnico obiskuje občasno, redko ali skoraj nikoli. Rezultati potrjujejo drugo hipotezo, ki se glasi: Otroci s težavami pri branju redko obiskujejo šolsko knjižnico, saj je veliko več učencev, ki so se odločili za odgovore občasno, redko ali skoraj nikoli.

Takšno hipotezo sva postavili zato, ker sva domnevali, da imajo ti učenci odpor do branja, s tem pa hkrati tudi do knjižnice, ki je z branjem tesno povezana. Rezultati pri tem vprašanju so najino domnevo potrdili.

Pri analizi rezultatov pa je potrebno upoštevati tudi, da sva anketirali več dečkov kot deklet, kar je morda tudi vplivalo na izid rezultatov, saj dečki mogoče že na splošno manjkrat obiskujejo šolsko knjižnico, kar pa bi lahko bilo predmet nadaljnjega raziskovanja.

Graf 2: Prikaz samostojnega učenja iz šolskih učbenikov in delovnih zvezkov.

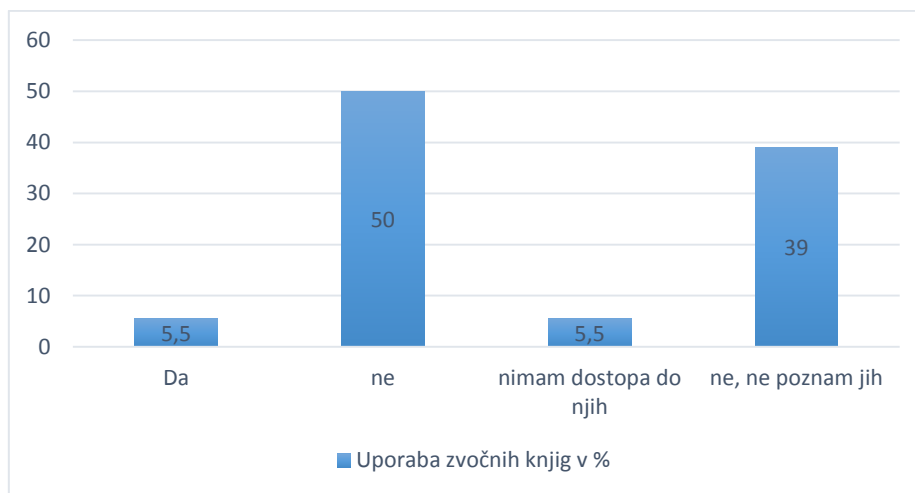
Iz grafa lahko razberemo, da polovici anketiranim šolski učbeniki ustrezajo. Kar nekaj anketiranih, kar 33% pa meni, da se lahko učijo le iz nekaterih. Ostalih 17% pa pravi, da mu noben izmed učbenikov ali delovnih zvezkov ne ustreza.

Vprašanje sva zastavili, da bi preverili najino prvo hipotezo, ki se glasi: Otroci s težavami pri branju lažje berejo knjige, prilagojene učencem z motnjo branja. Hipoteze s tem vprašanjem nisva potrdili, saj učbeniki v večini niso posebej prilagojeni učencem z motnjo branja in sva pričakovali, da bo manj učencev, ki se lahko samostojno učijo iz učbenikov. Že iz najinih izkušenj namreč lahko rečeva, da so nekateri učbeniki takšni, da je snov razložena precej nerazumljivo, uporabljenih je veliko strokovnih

besed, prav tako je velikost črk in razmak med njimi precej neprimeren za otroke s težavami pri branju.

Odgovori na to vprašanje so pa lahko rezultat tudi drugih dejavnikov. Možno je, da se nekateri učenci s težavami samostojno učijo iz učbenika, saj jih način razlage snovi v učbenikih pritegne zaradi barv, slik, grafov,..... Res pa je tudi, da vsi učbeniki niso tako neprimerni za učence s težavami pri branju. Na primer, učbeniki in delovni zvezki za mlajše učence (do četrtega razreda) in so lahko rezultati tudi odraz tega, saj je bilo kar nekaj anketiranih učencev mlajših.

Graf 3: Uporaba zvočnih knjig med anketiranimi učenci.

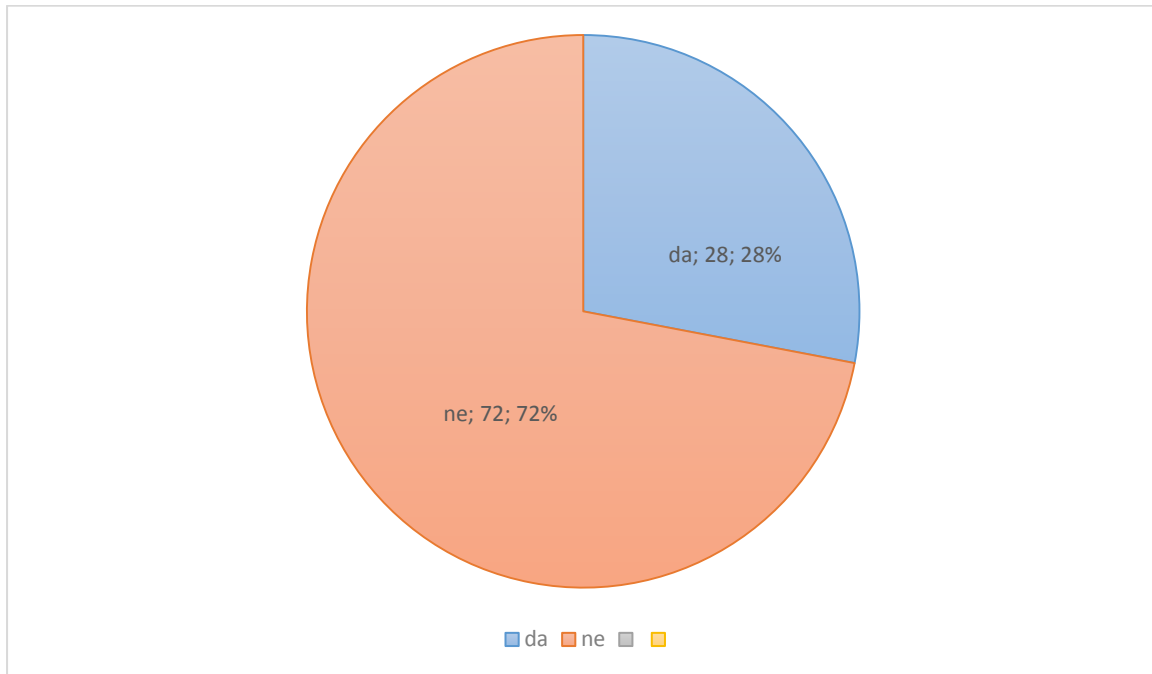
Večina anketiranih učencev ne uporablja zvočnih knjig, vendar vedo, kaj so. To ne potrjuje najine hipoteze, ki se glasi: Otroci s težavami pri branju lažje obdelujejo gradivo, prilagojeno učencem z motnjo branja

To hipotezo sva postavili na podlagi najine domneve, da je učencem s težavami pri branju bližje zvočno gradivo, kjer ne rabijo brati. Vendar, kot rečeno, tega nisva potrdili.

Vzrok za takšen rezultat bi lahko bil sramovanje svoje motnje in želja po dokazovanju, morda se ne želijo izpostavljati in sploh za takšne knjige ne vprašajo. Morda želijo svojim sošolcem dokazati, da so enaki in zmorejo enake stvari kot oni. Res je tudi, da v naši knjižnici takšnih knjig nimamo in učenci nimajo možnosti izbrati takšnega gradiva. Mnogim se tudi nikoli ni predstavilo možnosti zvočnega gradiva in zaradi tega ne želijo niti poskusiti, ker je dostop do njega težji. Ob analizi rezultatov se nama je

utrnila zamisel, da bi lahko nekatera gradiva posneli sami in jih ponudili učencem s težavami pri branju.

Graf 4: Grafični prikaz mnenja otrok ali so prikrajšani za knjige z zanimivo vsebino.

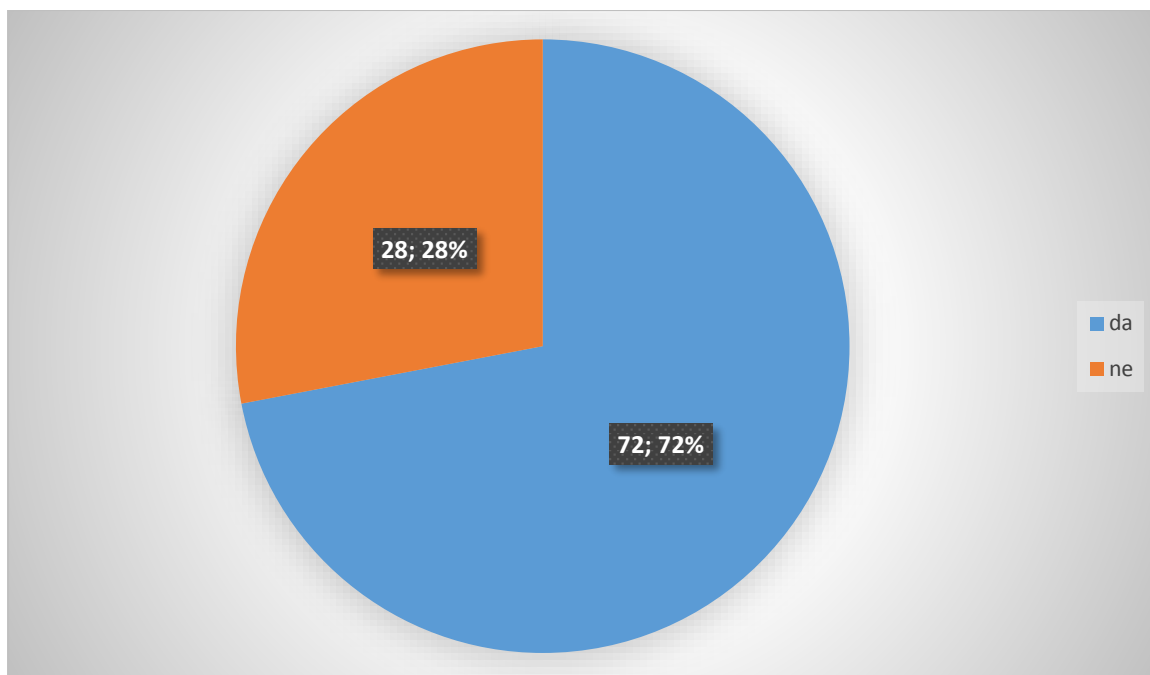

Iz grafa lahko razberemo, da večina meni, kar 72%, da ni prikrajšana za knjige z zanimivimi vsebinami. To vprašanje sva zastavili z namenom preverjanja tretje hipoteze, ki se glasi: Šolska knjižnica je pomanjkljivo opremljena za otroke s težavami pri branju.

Menili sva namreč, da bodo ti otroci zaradi slabše založene knjižnice težje našli knjigo, ki bi jih zanimala. Vendar tudi te hipoteze s tem vprašanjem nisva potrdili.

Dopuščava možnost, da je na rezultate vplivalo še kaj drugega kot le slabše ali boljše založena knjižnica. Kot sva že omenili, so knjige za mlajše otroke bolje prilagojene za učence s težavami pri branju in v najini anketi je bilo veliko mlajših učencev. Prav tako si nekateri sposojajo knjige ne glede na prilagojenost in jim jo preberejo starši ali drugi sorodniki.

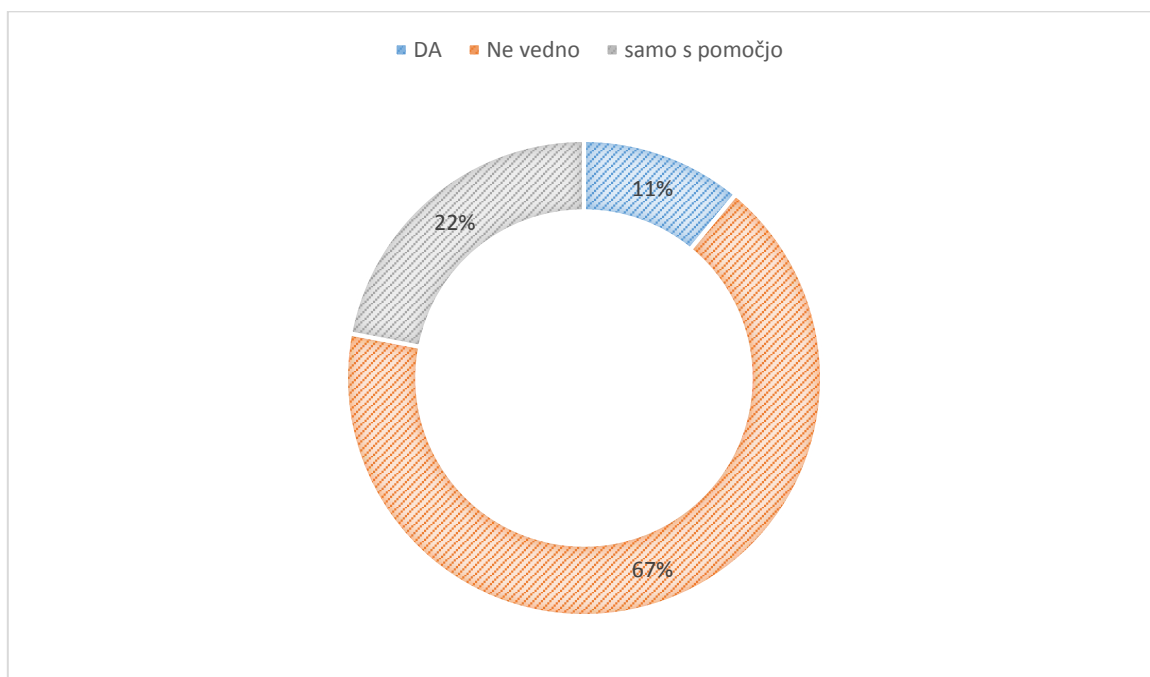
Graf 5: Grafični prikaz mnenja otrok o tem, ali je knjižnica kraj, kjer se lahko sprostiš.

Večina anketiranih, 72%, meni, da je knjižnica kraj, kjer se lahko sprostijo. To vprašanje je povezano s tretjo hipotezo: Šolska knjižnica je pomanjkljivo opremljena za otroke s težavami pri branju. Menili sva, da se morda počutijo nelagodno v prostoru polnem knjig. Hipoteze sicer nisva potrdili, izvedeli sva, da se učenci v naši knjižnico počutijo sproščeno. Razmišljali sva, kaj vse bi lahko vplivalo na ta rezultat. Morda so učenci sproščeni ob knjižničarki, ki jo poznajo vrsto let, morda jih sprošča tišina, svetloba, toplota in prijetno vzdušje, ki je v knjižnici. Za nekatere je knjižnica mogoče tudi kraj kjer se srečujejo s prijatelji.

Pa vendar so vsi napisali, kaj si želijo spremeniti ali dodati knjižnici. Morda so res napisali, da je knjižnica kraj kjer se lahko sprostijo, vendar očitno imajo tudi vsak svoje želje, kaj bi spremenili, da bi jim bilo še bolj prijetno.

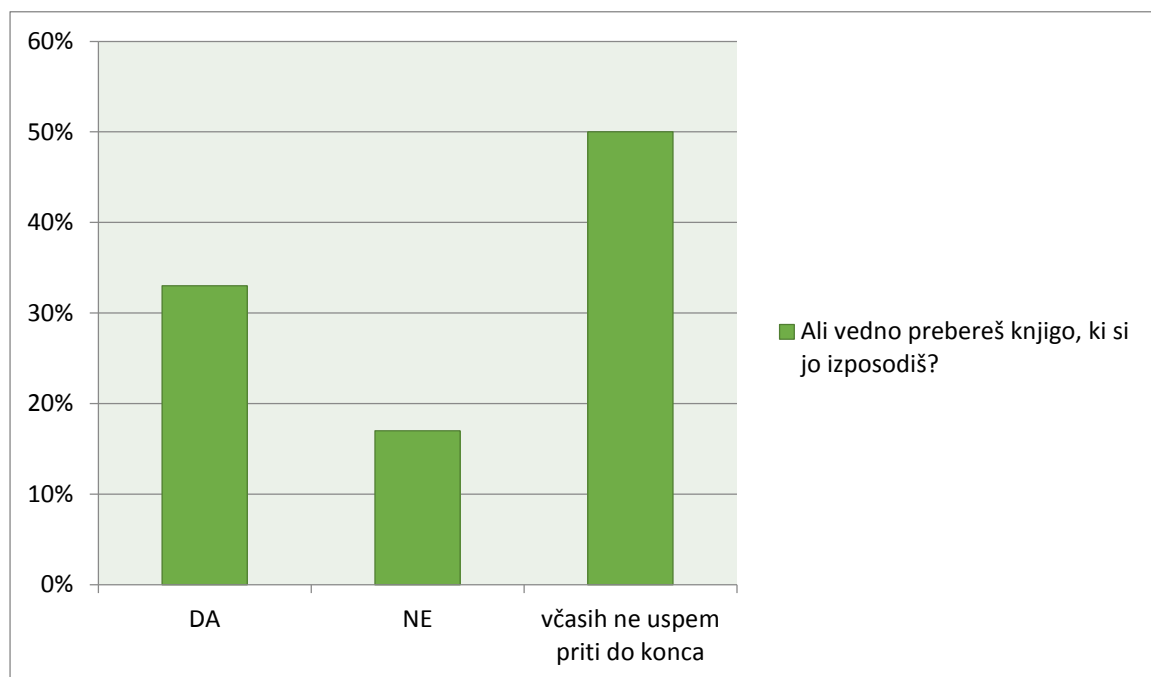
Graf 6: Grafični prikaz odgovorov otrok, ali samostojno najdejo željeno knjigo.

Knjigo brez pomoči najde samo 11% otrok, ostali jo najdejo občasno ali pa samo ob pomoči knjižničarke.

Ta podatek je potrdil najino prvo hipotezo (Šolska knjižnica je pomanjkljivo opremljena za otroke s težavami pri branju), ki sva jo postavili ob domnevi, da mora vsak otrok v knjižnici najti to, kar želi popolnoma samostojno. V naši (šolski) knjižnici to več kot očitno ni mogoče. Morda je na to vplivala urejenost knjižnice in njena pomanjkljiva opremljenost nasplošno. Morda bi bili rezultati drugačni, če bi imeli večji raziskovalni vzorec.

Graf 7: Grafični prikaz odgovorov otrok, ali vedno preberejo knjigo, ki si jo izposodijo.

33% otrok knjigo, ki si ji izposodi, tudi prebere. Ostala večina pa knjige ne prebere ali ne prebere do konca.

To vprašanje se nanaša na najino 1. hipotezo: Otroci s težavami pri branju lažje berejo knjige, prilagojene učencem z motnjo branja. , povezano pa je tudi s tretjo hipotezo: Šolska knjižnica je pomanjkljivo opremljena za otroke s težavami pri branju. Najina domneva je bila, da otroci s težavami pri branju ne bodo prebrali ravno vseh knjig, ki si jih izposodijo, saj se jim v začetku lahko zdi, da bodo zmogli, potem pa ugotovijo, da jim gradivo ne ustreza. Morda so videli veliko slik, niso pa bili pozorni na velikost črk, torej kljub začetnemu videzu niso bili prilagojene otrokom s težavami pri branju. Obe hipotezi sva s tem vprašanjem potrdili.

Povzetek odgovorov na vprašanje: Kaj bi rad spremenil v šolski knjižnici?

Večina deklet si želi udobnejše sedišče, ter daljši delovni čas knjižnice. Prav tako si želijo, da bi bilo več njim prilagojenih knjig z bolj zanimivimi vsebinami. Fantje se z idejo o bolj zanimivih in prilagojenih knjigah prav tako strinjajo, kot tudi s tem, da bi kotiček bolj ustrezal njim. Eden izmed anketiranih meni, da bi bile dobra ideja tudi pravljичne urice.

7. INTERVJU S KNJIŽNIČARKO

Je knjižnica dovolj miren kraj za otroke z bralnimi težavami?

Da. V primeru prihoda z učiteljico je vsekakor dovolj mirno. Kadar pa pride celoten razred ali med odmori, pa knjižnica ni več dovolj mirna.

So knjige za otroke z bralnimi težavami posebej označene?

Ne, niso.

Ima knjižnica v lasti tudi revije, časnike in brošure prilagojene za otroke z bralno-napisovalnimi težavami?

Da, revijo Ciciban. Zanimajo me naslovi drugih revij, ki bi jih lahko naročili.

Ali računalniki v knjižnici omogočajo vajo slovnice in črkovanja?

Da. Imajo dostop do spleta in vseh vaj na njem.

Ali imate podatek kako pogosto učenci z bralno-napisovalnimi težavami obiskujejo šolsko knjižnico?

Da. Knjižnico redno obiskujejo v spremstvu strokovne svetovalne službe in s programom tutorstvo.

Kot veste učenci z bralno-napisovalnimi redkeje obiskujejo knjižnico in težje najdejo primerno knjigo. Ali imate predloge kako bi šolsko knjižnico prilagodili učencem z bralno-napisovalnimi težavami?

Menim, da bi s programom tutorstva lahko otroci prihajali v knjižnico in brali knjižice, prav tako bi lahko nabavili več knjig za učence s temi težavami.

Ali imate kakšno idejo kako bi z ureditvijo prostora, šolsko knjižnico obiskalo več učencev?

Za boljše počutje bi dodala več zelenja, prav tako bi stene osvežila z novo barvo. Da bi knjižnico približala učencem, bi se v knjižnici lahko dogajale kakšne prireditve (razstave, predstavitve projektov, gosti, ...), prav tako bi se v knjižnici občasno lahko izvajal pouk vseh predmetov. Ker je knjižnica v najvišjem nadstropju, žal ni informacijsko središče šole, lahko pa do nje ustvarimo pravljlično pot, jo likovno še bolje opremimo (npr s piktogrami), več mladinske literature, bralni forum, bralske urice (drug drugemu priporočamo knjige).

8. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Najina tema se nama zdi zelo pomembna v vsakdanjem življenju. Velikokrat ljudje podcenjujejo zmožnosti otrok z bralnimi težavami. Veliko ljudi te teme še ne pozna dovolj dobro ali je ne razumejo. Ravno zato se nama zdi tako pomembno, da s to temo seznanimo še druge. Večina ljudi še vedno misli, da je edina težava ljudi z motnjami branja težje branje, pozabijo ali ne poznajo pa še drugih težav, s katerimi se srečujejo ti učenci vsakodnevno. Vendar to ne pomeni, da so ti učenci manj zmožni oziroma manj pametni, pomeni samo, da jim je treba določene stvari prilagoditi. Vemo pa, da je ključ do uspeha učenje. Ravno zato je še toliko bolj pomembno, da izberemo literaturo, ki nam ustreza. Vsakemu ustreza nekaj drugega in pomembno je, da to razumemo in se v določenih situacijah prilagodimo. Prilagoditi pa se jim ne moremo samo mi, temveč tudi različne izobraževalne ustanove. V primeru, da le te niso prilagojene, kršimo osnovne pravice učencev z motnjo branja. Torej najina naloga ne bo vplivala samo na večjo udobnost knjižnice, temveč bova pripomogli k upoštevanju učenčevih pravic. Pri ureditvi šolske knjižnice pa nisva upoštevali samo smernice in želje učiteljev za ureditev, temveč sva ureditev oz. ideje za večje udobje knjižnice izvedli na podlagi anketnega vprašanja (Kaj bi rad spremenil v šolski knjižnici?) ter tako upoštevali tiste, za katere je šolska knjižnica namenjena. Anketo sva razdelili med učence z motnjo branja. Prav vsak je imel vsaj en kreativen predlog za izboljšanje. Njihove ideje se bodo upoštevale pri nadaljnji ureditvi. Ti koticiki bodo primerni za vse učence. Učitelji bodo določene učne ure lahko izvajali v knjižnici, prav tako bo ureditev knjižnice vplivala na učitelje. Učenci se lahko v primernih prostorih bolje zberejo ter si več zapomnijo, kar pomeni, da bodo njihove učne ure bolj uspešne in učni rezultati boljši. Učitelji bodo posledično imeli manj dela. Z izvajanjem otrokom zanimivih dejavnosti v knjižnici, bodo morda učenci spremenili mnenje o knjižnici in jo raje obiskovali.

9. SKLEP

Med pisanjem raziskovalne naloge sva odkrili veliko stvari o otrocih s težavami pri branju. Ugotovili sva, da je disleksija motnja branja in pisanja. To je nevrološko stanje, ki je prirojeno in trajno. Izvedeli sva veliko o težavah, s katerimi se spopadajo učenci s to motnjo. Spoznali sva, da ti učenci potrebujejo prilagojeno gradivo za branje. Iz teoretičnih virov sva izvedeli, da jim ustrezajo večje črke in razmaki med njimi, pastelna podlaga ustreznih barv, neokrašena pisava... Raziskovanja sva se lotili precej podrobno, analizirali sva ankete, ki so jih rešili učenci z motnjo branja iz različnih razredov.

Za svoje raziskovanje sva si zastavili tri hipoteze, ki so bile temelj najinega raziskovanja:

1. hipoteza: Otroci s težavami pri branju lažje obdelujejo gradivo, prilagojeno učencem z motnjo branja

Postavili sva jo na podlagi teoretičnih virov, ki ugotavljajo, da učenci s težavami pri branju lažje berejo njim prilagojeno gradivo. To hipotezo sva potrdili le delno. Rezultati so naju zelo presenetili. Večina otrok na naši šoli knjige pogosto ne preberejo do konca, po drugi strani pa se lahko učijo iz šolskih učbenikov, ki povečini niso ustrezni in ne uporabljajo zvočnih knjig, kar pa najine hipoteze ni potrdilo. Predvidevali sva, da bo veliko otrok označilo, da se ne more učiti iz šolskih učbenikov in delovnih zvezkov ter da bo več otrok, ki uporabljajo zvočne knjige kot alternativo napisanim. Razmišljali sva, zakaj takšni odgovori. Zvočne knjige so vsekakor težje dostopne in otroci niso dovolj seznanjeni z njimi, tudi nabor teh knjig je omejen. Glede učbenikov pa sva razmišljali, da verjetno učenci nimajo druge izbire, kakor da se učijo iz njih, saj se učna snov pri vsakem določenem predmetu nanaša na točno določen učbenik. Dopuščava tudi možnost, da so nekateri učbeniki primernejši oziroma so opremljeni s slikovnim materialom, ki je že sam po sebi zanimiv.

Zanimiva dopolnitev najini raziskovalni nalogi bi bilo ustvarjanje zvočnih gradiv. Spomnimo se mladosti naših staršev, ko je bilo veliko pravljic posnetih na zvočnih kasetah in kasneje na zgoščenkah. Koristno bi bilo tudi preko diktafona posneti zahtevnejše dele učbenika ali kakšne druge strokovne literature.

2. Hipoteza: Otroci s težavami pri branju redko obiskujejo šolsko knjižnico.

To hipotezo sva postavili na podlagi literature, ki pravi, da učenci z motnjo branja neradi berejo in na podlagi tega sva sklepali, da zaradi tega ne obiskujejo knjižnice pogosto. Prav tako sva predvidevali, da se počutijo nelagodno v bližini tolikih knjig, ki jim predstavljajo težavo v njihovem vsakdanjem življenju. Hipotezo sva potrdili, večina otrok namreč redko hodi v knjižnico. Nisva pa potrdili najine domneve o nelagodnosti v knjižnici. Večina otrok (72%) namreč meni, da je knjižnica prostor, kjer se lahko sprostijo. Predvidevava, da je lahko več vzrokov za takšne odgovore, bodisi se udobno počutijo zaradi knjižničarke, ki jo dobro poznajo, prijetnega vzdušja v knjižnici, tišine, primerne temperature ali umirjenosti, ki vedno vlada v knjižnici in je zelo dobrodošlo v vrvežu vsakdanjega življenja.

Postavlja pa se nama vprašanje, kaj je poleg težav z branjem vzrok temu, da učenci kljub temu, da se dobro počutijo v knjižnici, ne prihajajo v knjižnico pogosteje. Morda je težava v delovnem času, prostorski odmaknjenosti (je v najvišjem nadstropju), morda so preobremenjeni in sploh starejši otroci nimajo časa. Res pa je tudi, da so pri zadnjem vprašanju, kaj bi v knjižnici spremenili, odgovarjali zelo različno in so imeli veliko idej, kaj bi spremenili, torej se še veliko da narediti, da bi prihajali pogosteje. Najin predlog bi bil, da se podaljša delovni čas, morda bi lahko v odsotnosti knjižničarke bil prisoten kdo drug od zaposlenih na šoli. Morda bi lahko po stopnišču namestili pisane in vpadljive smerokaze do knjižnice. Tudi notranjost knjižnice bi lahko bila prijaznejša, opremili bi jo lahko z oblazinjenimi kotički, udobnimi stoli, tudi kakšen računalnik ne bi bil odveč.

3. hipoteza: Šolska knjižnica je pomanjkljivo opremljena za otroke s težavami pri branju.

Na podlagi prebrane literature sva pregledali gradivo v knjižnici in pripravili vprašanja za gospo knjižničarko. Njeni odgovori na vprašanja so potrdili najino hipotezo. Prav tako so učenci potrdili, da pogrešajo več knjig in različne bralne kotičke, kar je tudi potrdilo najino hipotezo. Odgovori učencev na anketni vprašalnik pa so naju nekoliko presenetili. Večina otrok je menila, da NI prikrajšana za knjige z zanimivo vsebino, po drugi strani pa knjig v večini ne uspejo prebrati do konca, prav tako pa imajo vsi predloge, kaj spremeniti. Sklepali sva, da bodo mislili, da so prikrajšani za knjigo z zanimivo vsebino, saj je izbor knjig, primernih za učence s težavami pri branju omejen.

Razmišljali sva, kako to, da so bili takšni odgovori. Morda že tako ali tako ne berejo veliko in so njihove zahteve manjše, možno pa je tudi, da jim knjige berejo starši ali starejši bratje ali sestre. Seveda pri vseh vprašanjih ne smemo pozabiti, da je bil vzorec majhen in da bi bili rezultati verjetno drugačni, če bi bil vzorec večji.

Na podlagi njihovih želj in smernic za ureditev knjižnice, sva napravili načrt preureditve knjižnice. Določene ureditve bova napravili že letos, druge pa do leta 2020. Glavni načrt je ureditev koticke in preglednejše označevanje vsebine, ki mora biti primerna za otroke z bralnimi težavami. Prav tako bi, kljub temu, da večina meni, da ni prikrajšana za knjige z zanimivimi vsebinami, dodali še več različnih knjig, kar bi morda povzročilo bolj pogost obisk knjižnice, saj bi vsak našel knjigo s temo, ki ga zanima.

10. ZAKLJUČEK

Vse cilje sva uspešno dosegli, le zadnji cilj, preureditev knjižnice, od naju zahteva nekoliko več časa in bo dosežen tekom letošnjega ali naslednjega šolskega leta. Med doseganjem teh ciljev sva se veliko naučili o motnjah branja in pisanja ter težavah, ki jih le-te prinašajo.

Raziskali sva tri hipoteze in jih delno ali v celoti potrdili. Prav tako sva naredili načrt za preureditev šolske knjižnice, kajti ugotovili sva, da kljub temu, da se večina dobro počuti v šolski knjižnici, bi vsi radi nekaj dodali. Tudi knjižničarka nama je dala nekaj idej, saj si tudi ona želi, da bi šolska knjižnica pritegnila tudi učence, ki imajo težave pri branju. Raziskali sva tudi oblike pomoči, ki se nudijo učencem z motnjo branja na naši šoli.

Meniva, da bi se lahko še nekoliko bolj potrudili, predvsem pri mlajših učencih. S predlogom učenca o bralnih uricah sva se strinjali. Ta program se bo izvajal v knjižnici za prvo triado, predvsem za prvi razred. S tem bomo otrokom priljubili knjižnico in mogoče bodo zaradi tega rajši prihajali vanjo, ko bodo starejši. V pomoč so nama bile tudi ankete, ki sva jih razdelili otrokom z bralnimi težavami na naši šoli. Ugotovitve, ki sva jih z anketo pridobili, bi se po vsej verjetnosti spremenile, če bi vzeli večji raziskovalni vzorec. Poleg zastavljenih ciljev sva se naučili tudi kako ustvariti graf, ki sva ga sestavili na podlagi rezultatov in jih z njihovo pomočjo tudi analizirali.

11. PRILOGE

STAROST _____

Kako pogosto obiskuješ šolsko knjižnico?

- a) Zelo pogosto (3-4x na teden).
- b) Pogosto (1-2x na teden).
- c) Občasno (2 x na mesec).
- d) Redko (1x na mesec).
- e) Skoraj nikoli (1x na nekaj mesecev/na leto).

Ali se lahko samostojno učiš iz šolskih učbenikov in delovnih zvezkov?

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Le iz nekaterih.

Ali uporabljaš zvočne knjige?

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Ne, nimam dostopa do njih.
- d) Ne poznam jih.

Ali si prikrajšan za knjige z zanimivo vsebino?

- a) Da.
- b) Ne.

Je knjižnica prostor kjer se lahko sprostiš?

- a) Da.
- b) Ne.

Ali vedno najdeš knjigo, ki jo iščeš?

- a) Da.
- b) Ne vedno.
- c) Samo ob pomoči knjižničarke.

Ali vedno prebereš knjigo, ki so jo izposodiš?

- a) Da.
- b) Včasih ne uspem priti do konca.
- c) Ne nikoli.

Kaj bi rad spremenil v šolski knjižnici?

12. VIRI IN LITERATURA

- Bizjak, B. (2012). Kako približati šolsko knjižnico otrokom z disleksijo. V Haramija, D. (ur.). *Revija za elementarno izobraževanje*. Letnik 5, številka 2-3. Maribor: Pedagoška fakulteta Maribor.
- Erjavec, G. (2011). Vizualni primanjkljaj v razvojni disleksiji – metode pomoči. V Košak Babuder in Velikonja (ur.) *Učenci z učnimi težavami. Pomoč in podpora*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Kesič Dimic, K. (2010). Vsi učenci so lahko uspešni: napotki za delo z učenci s posebnimi potrebami. Ljubljana: Rokus Klett.
- Koncept dela: učne težave v osnovni šoli. (2005) Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo. Primanjkljaji na posameznih področjih učenja. (2008) Ljubljana: Zavod za šolstvo.
- Nielsen, S. in Irvall, B. (2007). Smernice za knjižnične storitve za osebe z disleksijo. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. (Pridobljeno 10. 12. 2018 n <http://archive.ifla.org/VII/s9/nd1/iflapr-70-sl.pdf>.)